

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

Легенчука Сергія Федоровича

на дисертаційну роботу Демської Юлії Василівни

«Бухгалтерський облік та контроль резервів капіталу підприємств»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування

(галузь знань 07 – Управління та адміністрування)

Актуальність теми дисертації

Розвиток теоретико-методологічних засад бухгалтерського обліку протягом останніх чотирьох десятиліть та обґрунтування вченими його ролі як соціальної та інституційної практики, що є інструментом формування соціальних процесів та відносин, дозволили більш чітко окреслити проактивну роль бухгалтерського обліку в удосконаленні ефективності діяльності підприємства. Здійснення бухгалтерського вибору, застосування професійного судження бухгалтера та реалізація облікової політики є інструментами досягнення економічних та політичних цілей підприємства, зокрема, в частині створення та використання резервів капіталу. Це спричиняє необхідність формування нових теоретико-методологічних підходів до визнання та використання резервів капіталу підприємства, які б відповідали потребам суб'єктів його управління, та які б одночасно не дозволяли вводити в оману заінтересованих в обліковій інформації внутрішніх та зовнішніх користувачів. Зокрема, проблеми визнання, облікового відображення та контролю резервів капіталу підприємства повинні вирішуватись в контексті поведінкових та інтерпретативних досліджень, які враховують поведінкові аспекти функціонування системи обліку та суб'єктів, які приймають рішення на основі використання облікової інформації.

Динамічний розвиток економічного середовища, в якому функціонують сучасні підприємства, характеризується виникненням різних видів ризиків, одним із інструментів усунення або мінімізації яких є резерви капіталу

підприємства. Для більш ефективного використання даного інструменту менеджментом підприємства має бути сформована дієва методика їх визнання, оцінки, облікового відображення та контролю, виходячи з їх розуміння як засобу конструювання соціальної реальності. Це передбачає необхідність розвитку організаційно-методичних та контрольних аспектів використання резервів капіталу підприємства. Вищевказане підтверджує актуальність, своєчасність та важливість дослідження, проведеного Демською Юлією Василівною.

Дисертація Ю.В. Демської виконана відповідно до основних напрямів наукових досліджень кафедри обліку та аналізу Національного університету «Львівська політехніка» за рядом наукових тем («Розвиток концептуальних і методологічних засад системи бухгалтерського обліку» (номер державної реєстрації 0115U004217); «Система обліку і звітності як інструментарій управління підприємством» (номер державної реєстрації 0115U004216); «Концептуальний базис адаптивного формату фінансової звітності компаній та оцінно-аналітичні засади її опрацювання» (номер державної реєстрації 0112U001220)) та проходила апробація під час академічної мобільності здобувача у Вроцлавському економічному університеті (Польща) та в університеті Тампере (Фінляндія).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформованих у дисертації, їх достовірність, академічна доброчесність та повнота висвітлення

Демська Ю.В. аргументовано умотивувала мету за темою дисертаційної роботи, яку визначено як обґрунтування теоретичних і організаційно-методичних аспектів та практичних рекомендацій щодо удосконалення бухгалтерського обліку та контролю операцій з резервами капіталу на підприємствах. На досягнення поставленої мети дисертантом логічно сформовано таке коло завдань: дослідити сутність резервів капіталу підприємства; встановити види резервів капіталу підприємств та провести їхню класифікацію; дослідити функції резервів капіталу підприємств і

провести їхню класифікацію; визначити підходи до формування облікової політики щодо резервів капіталу підприємств; обґрунтувати підходи до визнання резервів капіталу в бухгалтерському обліку; дослідити підходи до оцінювання резервів капіталу підприємств; розробити форми документів для первинного обліку резервів капіталу підприємств; проаналізувати теоретичні основи контролю резервів капіталу, сформулювати його мету, завдання, функції, визначити його суб'єктів та об'єкти, виробити методичний інструментарій здійснення цього контролю.

Ґрунтовність та достовірність одержаних наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується значним переліком використаних джерел, обсягом проаналізованих теоретичних та емпіричних даних, використанням методологічного інструментарію досліджень, широким спектром публікацій за темою дисертаційної роботи, обговоренням отриманих результатів на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також апробацією наукових результатів під час участі в програмах академічної мобільності.

Порушення академічної доброчесності у дисертації не виявлено, є посилання на відповідні джерела інформації та дотримано усіх норм законодавства про авторське та суміжні з ним права.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу проблемних організаційно-методичних питань, пов'язаних з удосконаленням бухгалтерського обліку та контролю операцій з резервами капіталу підприємства. Основні положення наукової новизни полягають у наступному:

– уточнено сутність резервів капіталу підприємства, що дозволило їх виділити серед інших резервів підприємств та розкрити їхнє основне призначення (с. 42-43);

– розвинуто класифікацію резервів капіталу підприємств шляхом виділення додаткової ознаки ідентифікованості ризиків, під які сформовано

резерви, що дало змогу обґрунтувати підходи до оцінювання резервів капіталу у бухгалтерському обліку (с. 58-60);

– удосконалено класифікацію функцій резервів капіталу підприємств, яка, на відміну від існуючих, охоплює функцію інструмента ризик-менеджменту та встановлює позитивний/негативний вплив кожної функції для діяльності підприємства (с. 60-62);

– уточнено підходи до визнання резервів капіталу в бухгалтерському обліку, що дозволяє визначати об'єкти обліку щодо резервів капіталу та впорядкувати відповідні організаційні бухгалтерські процедури (с. 83-94-100);

– удосконалено методичні аспекти оцінки резервів капіталу підприємств, що базується на ідентифікації видів резервів та ризиків, під які вони сформовані, та є основою для визначення оптимальної величини кожного виду резерву капіталу, який формують на підприємстві; (с. 94-102);

– удосконалено методику первинного обліку резервів капіталу, яка з використанням запропонованих форм первинних облікових документів дає змогу впорядкувати документальне оформлення операцій з формування та використання резервів капіталу на підприємстві (с. 110-122);

– розвинуто теоретичні основи контролю резервів капіталу підприємств, (мета, завдання, функції, суб'єкти і об'єкти контролю), що дозволило удосконалити методичний інструментарій його проведення (с. 124-150).

Значення результатів для науки і практики

Проведене Ю.В. Демською дослідження має як теоретичне, так і прикладне значення, оскільки застосування запропонованих авторських розробок сприяє не тільки розвитку концептуальних основ бухгалтерського обліку та контролю в частині резервів капіталу підприємства, а також і розвитку їх організаційно-методичних положень через удосконалення методичних підходів, механізмів та інструментарію.

Практична спрямованість дисертаційної роботи підкріплена довідками про впровадження результатів у діяльність таких економічних суб'єктів: ТОВ «Консалтинг Ф.С.», довідка про впровадження №20/05/001 від 20.05.2022 р.);

ТОВ «Будівельна компанія «Лемберг сіті», довідка про впровадження №23/01 від 23.05.2022; ТОВ АФ «Укрзахідаудит», довідка про впровадження №2401/5 від 24 травня 2022.

Повнота висвітлених наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

За результатами дослідження опубліковано 26 наукових праць загальним обсягом 8,07 друк. арк., у тому числі: 9 статей у наукових фахових виданнях України; 2 статті у наукових періодичних виданнях інших держав; 15 тез за доповідями та матеріалами міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій. Особисто здобувачеві належить 5,42 друк. арк.

Зауваження та дискусійні положення дисертації

Позитивно оцінюючи сукупність авторських наукових розробок і пропозицій, необхідно вказати на окремі дискусійні питання, наявні в дисертації, зокрема:

1. Узагальнивши інформацію про резерви капіталу у звітності українських компаній за 2018-2020 рр. (с. 54) автором було проаналізовано їх види та кількість, однак не було визначено їх роль в функціонуванні резервної системи даних підприємств, що дозволило б зробити більш ґрунтовні висновки щодо значення даних резервів в їх діяльності та визначенні потреби щодо удосконалення методики їх визнання, оцінки, обліку та контролю.

2. При розгляді особливостей формування облікової політики щодо резервів капіталу підприємств (с. 73-82) більшу увагу варто було б приділити її ролі в функціонуванні системи ризик-менеджменту підприємства. Зокрема, встановити чіткі взаємозв'язки між видами ризиків підприємства, цілей менеджменту та поведінкою осіб, що приймають рішення щодо формування та списання резервів капіталу підприємства. Це дозволило б сформувати напрями обмеження опортуністичної поведінки таких осіб, наслідком якої може бути введення в оману користувачів фінансової звітності підприємства.

3. Незважаючи на те, що автором в дисертації наголошено на тому, що принцип обачності при створенні резервів відіграє чи не найважливішу роль (с. 88), дана теза не набула подальшого розвитку при удосконаленні методики облікового відображення резервів капіталу підприємства.

4. Запропонована автором «Відомість обліку резервів капіталу» (с. 121-122) мала б більш прикладне значення, якщо б вона була реалізована на прикладі однієї з комп'ютерних систем бухгалтерського обліку, що використовуються на вітчизняних підприємствах. Це також дозволило б перевірити логіку її побудови, можливість її безперешкодного використання в умовах комп'ютерного середовища, а також більш детально показало б напрями використання інформації про використання резервів капіталу менеджментом підприємства.

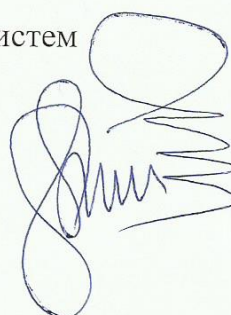
5. Враховуючи те, що резерви капіталу можуть використовуватись менеджментом підприємства як інструмент реалізації опортуністичної поведінки, то до складу суб'єктів контролю резервів капіталу підприємства, наведених автором (с. 149-150), а також до складу методики проведення внутрішнього контролю резервів капіталу (с. 170) слід було б включити суб'єктів корпоративного контролю. Це дозволило б більш чітко ідентифікувати дану проблему та сформувані більш ефективні шляхи її вирішення на основі врахування специфіки системи корпоративного управління підприємством.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Демської Юлії Василівни на тему: «Бухгалтерський облік та контроль резервів капіталу підприємств», представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії, є завершеним самостійним дослідженням, що містить нові науково обґрунтовані теоретико-прикладні результати в сфері теорії, організації та методики обліку і контролю резервів капіталу підприємств. За змістовними та формальними ознаками дисертаційна робота відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації»,

«Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Демська Юлія Василівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування галузі знань 07 – Управління та адміністрування.

Д.е.н., професор,
завідувач кафедри інформаційних систем
в управлінні та обліку
Державного університету
«Житомирська політехніка»

С. Ф. Легенчук

Підпис С.Ф. Легенчука засвідчую:
Секретар Вченої ради
Державного університету
“Житомирська політехніка”,
кандидат наук з державного управління,
доцент

Л. В. Сергієнко